

Przekraskowate (Coleoptera: Cleridae) Puszczy Kozienickiej i okolic Radomia

Checkered beetles (Coleoptera: Cleridae) of the Kozienicka Forest and the vicinity of Radom

Marek MIŁKOWSKI

ul. Królowej Jadwigi 19 m. 21, 26-600 Radom; milkowski63@wp.pl

ABSTRACT: New distributional data concerning the occurrence of 9 Cleridae species in the vicinity of Radom and Kozienicka Forest is provided (Central Poland).

KEY WORDS: Cleridae, faunistics, new records, Central Poland.

Wstęp

Przekraskowate Cleridae na obszarze Polski reprezentowane są przez 23 gatunki (KRÓLIK 1993, KUŚKA 2004). Chrząszcze te w okolicach Radomia jak dotąd nie były przedmiotem kompleksowego opracowania faunistycznego. W literaturze można odnaleźć pojedyncze informacje dotyczące występowania głównie ciekawszych, rzadziej spotykanych gatunków. JAŁOSZYŃSKI i in. (2005) z omawianego obszaru podają 3 gatunki: *Allonyx quadrimaculatus* (SHALLER, 1783), *Opilo pallidus* (OLIVIER, 1795) i *Necrobia rufipes* (DE GEER, 1775). Podczas badań nad chrząszczami saproksylicznymi w borach sosnowych północno-wschodniej części Puszczy Kozienickiej GUTOWSKI i in. (2006) podali 2 gatunki – *Thanasimus femoralis* (ZETTERSTEDT, 1828) i *T. formicarius* (LINNAEUS, 1758). Z miejscowości Brzeźce w obszarze Natura 2000 „Dolina Dolnej Pilicy” wykazany został *Trichodes apiarius* (LINNAEUS, 1758) (STOLARZ, STOLARZ 2009). Natomiast MIŁKOWSKI (2013) z rez. Jedlnia podał *Dermestoides sanguinicornis* (FABRICIUS, 1787). Niedawno przedstawiono nowe stanowiska i obserwacje dotyczące biologii gatunku z rodziny Ripiphoridae – *Pelecotoma fennica* (PAYKULL, 1799), przy tej okazji wykazując z radomskiego parku – Starego Ogrodu – *O. pallidus* (MIŁKOWSKI i in. 2015).

Opracowanie niniejsze ma na celu przedstawienie różnorodności gatunkowej przekraskowatych, występujących w okolicach Radomia i w Puszczy Kozienickiej.

Materiał i metody

Materiały do opracowania zebrano w promieniu ok. 20 km od Radomia oraz w Puszczy Kozienickiej, której znaczna część znajduje się w granicach Kozienickiego Parku Krajobrazowego, ponadto należy do sieci obszarów Natura 2000 – PLH140035 Puszcza Kozienicka. Część zebranego materiału pochodzi także z Obszaru Natura 2000 PLH140006 Dolina Zwoleńki, łączącego się poprzez rzekę Zwoleńkę z Puszcza Kozienicką. Zgodnie z regionalizacją fizjograficzną, omawiane tereny należą do mezoregionu Równiny Kozienickiej, w obrębie makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej oraz do mezoregionu Równiny Radomskiej, w obrębie makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich (KONDRACKI 2001). Zgodnie z podziałem zastosowanym w Katalogu Fauny Polski teren badań obejmował obszar Niziny Mazowieckiej i Wyżyny Małopolskiej (BURAKOWSKI i in. 1986).

Większość chrząszczy zebrano, bądź obserwowano w latach 1997-2020. Pojedyncze rekordy dotyczą lat 1989-1992. Materiał pochodzi łącznie z 21 kwadratów siatki UTM (10×10 km), a do jego zgromadzenia, zależnie od grupy troficznej stosowano różnorodną metodykę. Chrząszczy wyszukiwano na martwym drewnie, na pniach starych, dziuplastych drzew oraz na kwiatach roślin zielnych. Przeglądano przeschniętą padlinę ssaków, sterty odpadków organicznych, itp. Część materiału zebrano dzięki przeglądaniu pułapek typu IBL-3 z feromonami, zastosowanymi przez leśników do odłowu korników oraz pułapek typu IBL-2 i IBL-5 stosowanych przez autora niniejszej publikacji. Niektóre gatunki prze-

krasków wyhodowano z materiału zasiedlonego przez chrząszcze ksylofagiczne, głównie przez kózkowate Cerambycidae. Materiał zawarty w niniejszej pracy, jeśli nie zaznaczono inaczej, został zebrany przez autora. Podczas badań odnotowano ponad 230 dorosłych osobników Cleridae należących do 9 gatunków. W tekście zastosowano następujące skróty: leśn. – Leśnictwo, Nadl. – Nadleśnictwo, Obr. ewid. – obręb ewidencyjny, oddz. – oddział, PK – Puszcza Kozienicka, rez. – rezerwat przyrody.

Przegląd gatunków

Dermestoides sanguinicollis (FABRICIUS, 1787)

Nizina Mazowiecka: EC20 PK, rez. Ponty im. T. ZIELIŃSKIEGO, 15 V-19 VI 2016, 1 ex., w pułapce typu IBL-2 z zestawem feromonów.

Gatunek rzadko w Polsce spotykany. Niedawno podawany przez PLEWĘ i in. (2014) z Puszczy Białowieskiej, przez SMOLISA i in. (2016) z Dolnego Śląska i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej oraz przez ROSSĘ i in. (2018) z Puszczy Niepołomickiej. Ostatnio wykazany z Kampinoskiego Parku Narodowego przez MARCZAKA (2020). Związany ze starymi lasami dębowymi. W Puszczy Kozienickiej stwierdzony w wyżynnym jodłowym borze mieszanym, gdzie drzewostan poza jodłą pospolitą, tworzy świerk pospolity, sosna zwyczajna i dąb szypułkowy. Chrząszcz figuruje w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” (KONWERSKI 2004a).

Korynetes caeruleus (DE GEER, 1775)

Wyżyna Małopolska: EB09 Radom-Kapturek, 2 II 2008, 1 ex., w spróchniałym pieńku klonu *Acer* sp.; EB09 Radom-Las Kapturski, 20 X 1998, 1 ex., w chodniku kołatka (Ptinidae), pień brzozy brodawkowatej *Betula pendula* ROTH.; EB39 PK, rez. Ługi Helenowskie, 24 V 2008, 1 ex., na starym, dziuplastym dębie *Quercus* sp.; EB48 Dolina Zwoleńki, Zielonka Nowa, 19 V – 3 VI 2014, 1 ex., w pułapce typu IBL-2 z feromonami, zawieszona w koronie wiązu *Ulmus laevis* PALL.; EB57 Chotcza Dolna ad Lipsko, 15 XII 2019, 1 ex., w zmuszonym drewnie przydrożnego wiązu *Ulmus* sp.

Nizina Mazowiecka: EB19 PK, Dąbrowa Kozłowska, 27 VI 2011, 1 ex., na pniu spróchniałego dębu *Quercus* sp., 15 V 2020, 1 ex., penetrujący otwory wylotowe chrząszczy w martwicy starego dębu bezszypułkowego *Quercus petraea* (MATT.) LIEBL.; EB29 PK, rez. Jedlnia, 8 V 2010, 3 exx., w dziupli dębowej *Quercus* sp., 8 VI 2011, 1 ex., w pniu starego, dziuplastego dębu *Quercus* sp.; EC20 PK, Jaśce, 28 V 2011, 1 ex., 13 VI 2011, 1 ex., w dziupli starego dębu *Quercus* sp.; EC21 PK, Ursynów, 14 VI 2008, 1 ex., leg. G. STĘPIEŃ; EC30

PK, Januszno, 29 VI 2013, 1 ex., na drewnianych drzwiach budynku; EC30 PK, ok. rez. Brzeźniczka, 6 V 2012, 1 ex., na martwicy pnia dziuplastego dębu *Quercus* sp.; EC40 PK, rez. Krępiec, 2 IV 2007, 1 ex. (martwy), w próchnie dębowym *Quercus* sp.

Gatunek dość rzadko spotykany w Polsce. Larwy przekraska penetrują żerowiska w drewnie różnych gatunków drzew pożerając młodsze stadia rozwojowe kołatków i korników (BURAKOWSKI i in. op.cit.). Imagines na omawianym terenie znajdowano najczęściej na starszych drzewach, głównie na dębach z martwicami bądź dziuplami (ryc. 1). Były obserwowane przez większą część roku, najczęściej w maju i czerwcu, zimują w żerowisku. Jak dotąd niepodawany z Niziny Mazowieckiej.

Ryc. 1. Siedlisko *Korynetes caeruleus* w Dąbrowie Kozłowskiej: A – stary dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, B – chrząszcz penetrujący żerowiska kołatków Ptinidae.

Fig. 1. Habitat of *Korynetes caeruleus* in Dąbrowa Kozłowska: A – an old sessile oak *Quercus petraea*, B – beetle penetrating larval galleries of Ptinidae.

Necrobia rufipes (DE GEER, 1775)

Wyżyna Małopolska: DB89 Kłudno ad Wieniawa, 10 VIII 2013, 1 ex., na szczątkach łosia zabitego przez pociąg; EC10 Radom-Nowa Wola Gołębiowska, 24 IX 2005, 3 exx., za oczyszczalnią ścieków, na przeschniętej padlinie; EC10 PK, Wólka Lesiowska-Sokoleniec, 30 IX 2007, 2 exx., nęcisko na łące śródleśnej, w stercie odpadków organicznych.

Chrząszcz znany w Polsce z nielicznych stanowisk. Żeruje na różnego rodzaju produktach żywnościowych, notowany z magazynów (BURAKOWSKI i in. op. cit.). W obszarze badań znajdowany na przeschniętej padlinie i w stercie odpadów organicznych, gdzie imagines prawdopodobnie pożerają larwy innych owadów.

Necrobia violacea (LINNAEUS, 1758)

Wyżyna Małopolska: DB89 Kłudno ad Wieniawa, 10 VIII 2013, 1 ex., na szczątkach łosia zabitego przez pociąg; EB09 Radom-Las Kapturski, 15 IV 1992, 2 exx., na rozkładającym się kleju organicznym (stolarskim); EB09 Nieczatów ad Zakrzew, 25 IV 2020, 2 exx., szczątki sarny na ugorze, na kości; EB09 Milejowice ad Zakrzew, 12 VIII 2020, 4 exx., dawne nęcisko na zarastającym ugorze, pod stertą zgniłych odpadków organicznych; EB17 Natura 2000 Pakosław, 21 III 2015, 1 ex., szczątki dzika, na kości; EB18 Gębarzów ad Skaryszew, 1 V 2018, 1 ex., łąka na skraju lasu, na szczątkach sarny; EB19 PK, Kozłów-Pacyna, 6 V 1997, 1 ex., zrąb olchowy, na kościach bydłowych; EB19 Radom-Huta Józefowska, 2 IV 2005, 1 ex., na kości; EB19 Radom, 3 IV 2010, 1 ex., rejon dworca PKP, obok torowiska, przy martwym psie; EB19 Radom-Gołębiów, 5 IV 2019, 1 ex., na terenie ciepłowni; EB19 Kiedrzyń ad Gózd, 18 IV 2020, 2 exx., sucha łąka, na przeschniętej skórze cielaka krowiego wygrzebanej przez lisy; EB19 Natolin ad Jedlnia Letnisko, 2 X 2010, 1 ex. (martwy), na kości; EB19 Sadków ad Radom, 7 IV 2020, 1 ex., ugór przy polu uprawnym, na kości; EB39 PK, Podgórze, 28 IV 2007, 1 ex., skraj lasu, na przeschniętej padlinie kozy; EB49 Strykowice Błotne ad Zwoleń, 29 IV 2018, 1 ex., szczątki dzika, na wyschniętej skórze; EB58 Natura 2000 Dolina Zwoleńki, Krzywda, 12 V 2016, 1 ex., na przeschniętej padlinie cielęcia krowiego; EC10 Radom-Wincentów, 24 V 2006, 1 ex., na kości.

Nizina Mazowiecka: EB29 PK, Jedlnia Letnisko, 1 IV 2017, 1 ex., na szczątkach psa – nasyp kolejowy; EC20 PK, ok. rez. Ciszek, 10 VI 1998, 2 exx., na kości – droga leśna; EC20 PK, Huta, 19 V 2012, 1 ex., na przeschniętej padlinie psa.

Pospolity gatunek przekraska. Spotykany na przeschniętej padlinie ssaków, na kościach i skórkach oraz na innych odpadkach pochodzenia zwierzęcego (BURAKOWSKI i in. op. cit.). Na obszarze badań często znajdowany, zwłaszcza w miejscach nasłonecznionych.

Opilo pallidus (OLIVIER, 1795)

Wyżyna Małopolska: EB19 PK, Dawidów, 18 I 2011, 1 ex., z gałązek dębowych *Quercus* sp., z żerowiskami *Axinopalpis gracilis* (KRYNICKY, 1832) (Cerambycidae), zebranych 8-10 X 2010; EB19 Radom-Dzierzków, 6 VI 2014, 1 ex., z gałązki z żerowiskiem *A. gracilis* z korony samotnego dębu szypułkowego *Q. robur*, zebranej 24 IV 2014; EB29 PK, Wrzosów, 2 III 2012, 1 ex., ze spróchniałego tyłka dębowego *Quercus* sp., zebranego 22 I 2012; EB58 Dolina Zwoleńki, Andrzejów-Pod Borowcem,

14 VI – 7 VII 2019, 1 ex., na skraju lasu, w pułapce IBL-3 na dębie *Quercus* sp.

Nizina Mazowiecka: EC20 PK, Poświętne, 22 III 2020, 1 ex., stary cmentarz, z gałęzi dębu szypułkowego *Q. robur* z żerowiskami *Anaesthetis testacea* (FABRICIUS, 1781) i *Exocentrus adspersus* MULSANT, 1846 (Cerambycidae), zebranych 8 II 2020.

Pasterek błady w Polsce jest gatunkiem stosunkowo rzadko spotykanym. W ostatnich latach podany z Nadleśnictwa Puławy na Wyżynie Małopolskiej (PLEWA i in. 2014). Na Mazowszu ostatnio notowany z kilku stanowisk w Warszawie i okolicach (TATUR-DYTKOWSKI 2015). Najnowsze dane dotyczą Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (SMOLIS i in. 2016). W rejonie Radomia znajdowany na drzewach rosnących na stanowiskach nasłonecznionych. Drapieżne larwy przekraska rozwijają się w gałęziach i pniach drzew, atakując młodsze stadia rozwojowe różnych gatunków chrząszczy, często przedstawiciele kózkowatych (Cerambycidae). Wyhodowany został m.in. z martwicy pnia topoli *Populus* sp., w której rozwijały się larwy chrząszczy kołatkowatych Ptinidae, skórnikowatych Dermestidae, czarnuchowatych Tenebrionidae i wachlarzykowatych Ripiphoridae (MIŁKOWSKI i in. op. cit.). Chrząszcz umieszczony został w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” (KONWERSKI 2004b).

Thanasimus formicarius (LINNAEUS, 1758)

Wyżyna Małopolska: EB09 Radom-Las Kapturski, 20 IV 1989, 1 ex., na ściętej sośnie *P. sylvestris*; 30 X 2005, 1 ex., pod korą dębu *Quercus* sp.; 8 VI 2007, 1 ex., pożerający kornika na sągu drewna sosnowego; EB09 Nadl. Radom, Obr. ewid. Las Kapturski, leśn. Janiszew, oddz. 25 m, 20 IV 2020, 19 exx. (w tym część martwych), bór mieszany, w pułapce typu IBL-3 z feromonem na korniki; EB18 Gębarzów Kolonia, 28 IV 2018, 1 ex., na drewnie sosnowym (sągi); EB19 Radom-Godów, ul. Wiejska, 31 XII 2017, 1 ex., pod korą przydrożnej topoli *Populus* sp.; EB19 Radom-Gołębiów: 15 XII 2018 (1 ex.), 4 XII 2019 (1 ex.), 1 IV 2020 (1 ex.), 9 IV 2020 (1 ex.), 5 VI 2020 (1 ex.) – pod deską sosnową, teren ciepłowni; EB39 PK, Miodne, 8 IV 2018, 1 ex., w pułapce typu IBL-3 z zestawem feromonów na korniki; EB48 Dolina Zwoleńki, Bożenczyzna, 29 III 2015, 1 ex., na pniaku sosnowym *P. sylvestris*; EB58 Dolina Zwoleńki, Andrzejów-Borowiec, 1-21 V 2017, 10 exx., w pułapce IBL-2 z feromonami; EB58 Dolina Zwoleńki, rez. Borowiec, 25 V – 14 VI 2018, 6 exx., w pułapce typu IBL-2 z zestawem feromonów; EB58 Dolina Zwoleńki, Krzywda, 12 V 2016, 1 ex., na pniaku sosnowym *P. sylvestris*; EC01 Żdźary ad Błotnica Stara, 27 I 2018, 1 ex., pod korą starego,

martwego wiązu *Ulmus* sp.; EC10 PK, Wólka Lesiowska, 22 VI 1997, 1 ex., skraj lasu, na sągach drewna sosnowego; EC10 Radom-Wincentów, 18 IV 2006, 1 ex., na pniaku sosnowym *P. sylvestris*.

Nizina Mazowiecka: EB19 PK, Nadl. Radom, leśn. Rajec, oddz. 93d, 12 IV 2018 (licznie), na sągach drewna sosnowego; EC10 PK, Nadl. Radom, leśn. Zadobrze, oddz. 34h, 24 III 2020, 3 exx., w pułapce IBL-3 z zestawem feromonów na korniki, bór mieszany; EC20 PK, „Bartny Kąt”: 24 V 2020 (7 exx.), 14 VI 2020 (4 exx.) – składnica, na pniach ściętych sosen; EC20 PK, Nadl. Radom, leśn. Rajec, oddz. 90d, 6 IV 2019, 1 ex., bór mieszany, na sągach drewna sosnowego; EC20 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Jaśce, oddz. 91n, 17 VII 2020, 1 ex., las mieszany, powierzchnia zrębowa, na pniaku sosnowym *P. sylvestris*; EC20 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Jaśce, oddz. 109b, 14 VII 2020, 1 ex., bór mieszany, na sągach drewna jodłowego; EC20 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Jaśce, oddz. 125g, 23 V 2020, 1 ex. (martwy), bór mieszany, w pułapce feromonowej na korniki; EC20 PK, rez. Załamanek, 3-22 V 2020, 1 ex., w pułapce typu IBL-5 w łęgu olchowym; idem, 7 VI 2020, 1 ex., łęg olchowy; EC30 PK, rez. Brzeźniczka: 14-30 VI 2018 (4 exx.), 30 VI – 21 VII 2018 (5 exx.), 22 VII – 12 VIII 2018 (1 ex.) – w pułapce typu IBL-2 z zestawem feromonów; EC30 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Januszno, oddz. 119a, 1 V 2020, 2 exx., las mieszany, na sągach drewna brzożowego i sosnowego; EC30 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Januszno, oddz. 136c, 27 V 2017, 1 ex., las mieszany, na drewnie sągowym; EC30 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Januszno, oddz. 150b, 31 III 2019, 1 ex., las mieszany, na sągach drewna sosnowego; EC30 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Januszno, oddz. 160i, 27 IV 2020, 1 ex., las mieszany, na sągach drewna brzożowego; EC30 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Augustów, oddz. 112c, 28 III 2020, 3 exx., las mieszany, na sągach drewna sosnowego; EC30 PK, Nadl. Zwoleń, leśn. Dąbrowa, oddz. 84k, 17 V 2020, 6 exx., las mieszany, na drewnie świerkowym; EC30 PK, Nadl. Zwoleń, leśn. Dąbrowa, oddz. 86a, 27 IV 2020, 1 ex., skład drewna na skraju drzewostanu, na drewnie świerkowym; EC40 PK, Garbatka-Letnisko, 7 VI 2015, 1 ex., czerpakiem z liści drzew; EC40 PK, rez. Krępiec, 6 VI 2020, 3 exx., na drewnie sosnowym i dębowym.

W Polsce najczęściej i najliczniej spotykany gatunek przekraska. Ostatnie doniesienia dotyczą Suwalskiego Parku Krajobrazowego (GUTOWSKI i in. 2020) oraz Kampinoskiego Parku Narodowego (MARCZAK op. cit.). W Puszczy Kozienickiej i okolicach Radomia często spotykany przez większą część roku. Aktywne chrząszcze obserwowano w okresie od końca marca do sierpnia.

Thanasimus femoralis (ZETTERSTEDT, 1828)

Nizina Mazowiecka: EC20 PK, rez. Załamanek, 22 V 2007, 1 ex., z gałęzi jodłowej *Abies alba* MILL., zebranej 18 II 2007; EC20 PK, rez. Ponty im. T. Zielińskiego, 11 XI 2014, 1 ex., w szczelinach kory starego dębu *Quercus* sp.; EC30 PK, rez. Brzeźniczka, 16 IV 2007, 1 ex., z pnia jarząbu *Sorbus aucuparia* L., z żerowiskami *Agrilus mendax* MANNERHEIM, 1837 (Buprestidae), zebranego 1 IV 2007.

Gatunek znacznie rzadziej obserwowany aniżeli pokrewny *T. formicarius*. Chrząszcze żerują w chodnikach Curculionidae, głównie związanych z drzewami iglastymi (BURAKOWSKI i in. op. cit., HILSZCZAŃSKI i in. 2007). W obszarze badań znajdowany w dobrze zachowanych, wielogatunkowych drzewostanach i zespołach roślinnych naturalnego pochodzenia.

Tillus elongatus (LINNAEUS, 1758)

Wyżyna Małopolska: EB09 Radom-Borki, 3 VI 2012, 1♀, na pniu dziuplastego orzecha włoskiego *Juglans regia* L.; EB48 Dolina Zwoleńki, Zielonka Nowa, 19 VI-28 VI 2014, 1♀, w pułapce typu IBL-2 z feromonami, zawieszanej w koronie wiązu szypułkowego *Ulmus laevis* PALL.

Nizina Mazowiecka: EC20 PK, rez. Załamanek, 27 VI 2020, 1♀, na złomie olchowym *Alnus glutinosa* GAERTN.; EC30 PK, rez. Zagożdżon, 20 VII 2014, 1♀ (martwa), w pajęczynie w pniu spróchniałego wiązu *Ulmus* sp.

Stosunkowo rzadko spotykany przekrask. Zasiedla starsze drzewostany liściaste (BURAKOWSKI i in. op. cit.). Ostatnio podany przez MARCZAKA (op. cit.) z Kampinoskiego Parku Narodowego. W Puszczy Kozienickiej znaleziony w dobrze zachowanych, starszych drzewostanach ale także w mieszcie, na obrzeżu starego sadu owocowego i siedliska zaroślowego.

Trichodes apiarius (LINNAEUS, 1758)

Wyżyna Małopolska: EB09 Radom-Piotrówka, 18 VI 2016, 1 ex., na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EB19 PK, Antoniówka, 3 VIII 1998, 1 ex., na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae, przy szosie; EB19 Radom-Gołębiów, 28 VII 2020, 1 ex., teren ciepłowni, na kwiatach krwawnika *Achillea millefolium* L.; EB19 Radom, 16 VI 2016, 1 ex., os. Nad Potokiem, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae nad Potokiem Północnym; EB19 Radom-Rajec Szlachecki [Radom-Rajec Letnisko], 22 VI 1998, 1 ex., na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EB19 Radom, 10 VI 1997, 1 ex., ul. Lubelska, trawnik, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EB29 PK, Cudnów, 22 VII 1998, 1 ex., skraj lasu

sosnowego, na kwiatach krwawnika *A. millefolium*; EB29 PK, Helenów, 23 VII 2017, 1 ex., skraj torfowiska (użytek nr 98), na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EB39 PK, Niwki ad Zwoleń, 4 VIII 1997, 1 ex., łąka, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EB58 Andrzejów-Pod Borowcem, 24 VII 2016, 1 ex., skraj łągi, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EB58 Andrzejów-Borowiec, 26 VI 2011, 1 ex.; 5 VIII 2015, 1 ex., na kwiatach nawłoci kanadyjskiej *Solidago canadensis* L., 14 VI – 7 VII 2019, 1 ex., bór sosnowo-brzozowy, w żółtej misce; EB58 rez. Borowiec, 18 VI 2011, 2 exx. (in copula), na kwiatostanie rdestu wężownika *Polygonum bistorta* L., 1 ex., na kwiatach przymiotna białego *Erigeron annuus* (L.) PERS., 22 VII 2015, 1 ex., na kwiatach z rodziny baldaszkowatych Apiaceae, 7 VII 2019, 2 exx., na kwiatach krwawnika *A. millefolium* i wiązówki błotnej *Filipendula ulmaria* (L.) MAXIM.; EC01 Żdźary ad Błotnica Stara, 25 VI 2014, 2 exx. (in copula), na kwiatach jeżyn *Rubus* sp., 1 ex., na kwiatach maruny bezwonnej *Tripleurospermum maritimum* (L.) W.D.J. KOCH; EC10 Radom-Wincentów, 29 VI 2007, 1 ex., na kwiatach krwawnika *A. millefolium*; EC12 Puszcza Stromiecka, Nadl. Dobieszyn, leśn. Zawady, oddz. 130o, 26 VII 2020, 1 ex., skraj lasu, na kwiatach krwawnika *A. millefolium*.

Nizina Mazowiecka: EB29 PK, Adolfin, 28 VII 2016, 1 ex., przy torach kolejowych, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EB29 PK, Jedlnia Letnisko, 26 VIII 2017, 1 ex., na kwiatach nawłoci kanadyjskiej *S. canadensis*, 30 VI 2019, 1 ex., przy torach kolejowych, na kwiatach krwawnika *A. millefolium*; EB29 PK, Nadl. Radom, leśn. Jedlnia, oddz. 155c, 18 VII 2020, 1 ex., bór mieszany, przy drodze, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EC10 PK, Jastrzębia, 17 VII 1998, 1 ex., las sosnowy, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EC10 PK, Nadl. Radom, leśn. Rajec, oddz. 72o, 4 VII 2018, 1 ex., bór mieszany, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EC20 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Jaśce, oddz. 122h, 14 VII 2020, 1 ex., przy drodze leśnej, na kwiatach krwawnika *A. millefolium*; EC20 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Jaśce, oddz. 109a, 19 VII 2020, 3 exx., przy drodze leśnej, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EC20 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Jaśce, oddz. 109d, 14 VII 2020, 1 ex., 17 VII 2020, 2 exx., przy drodze leśnej, na kwiatach krwawnika *A. millefolium*; EC20 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Jaśce, oddz. 110b, 17 VII 2020, 1 ex., przy drodze leśnej, na kwiatach krwawnika *A. millefolium*; EC20 PK, Nadl. Karpówka, oddz. 33f, 26 VII 2014, 2 exx., bór mieszany, na kwiatach krwawnika *A. millefolium*; EC20 PK, Nadl. Radom, leśn. Zadobrze, oddz. 97w,

20 VI 2019, 1 ex., ols, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EC20 PK, Poświętne, VII 2008, 1 ex., leg. G. STĘPIEŃ; EC20 PK, Kieszek, 29 VI 2019, 1 ex., na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae przy drodze leśnej; EC20 Lewaszówka, 12 VII 2020, 1 ex., podmokła łąka na skraju lasu, na kwiatach jastrzębca *Hieracium* sp.; EC30 PK, Januszno, 27 VI 2010, 1 ex., na ugorze przy torach kolejowych; EC30 PK, Augustów, 5 VIII 2017, 1 ex., na kwiatach nawłoci kanadyjskiej *S. canadensis*; EC31 PK, Stanisławice, 6 VII 2017, 1 ex., łąka nad Chartówką (w pobliżu użytku nr 38), na kwiatach krwawnika *A. millefolium*; EC31 PK, Nadl. Kozienice, leśn. Cztery Kopce, oddz. 184k, 27 VII 2019, 1 ex., bór mieszany, na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EC32 PK, Wilczkowice Górne, 5 VII 2020, 2 exx. (in copula), na kwiatach krwawnika *A. millefolium*, 2 VIII 2020, 2 exx., skraj zarośli łągowych nad Wisłą, na kwiatach krwawnika *A. millefolium* i nawłoci kanadyjskiej *S. canadensis*; EC40 PK, Garbatka-Letnisko, 11 VI 2019, 1 ex., na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae, 28 VI 2020, 2 exx., na kwiatach przymiotna białego *E. annuus* i na kwiatach baldaszkowatych Apiaceae; EC51 Zajezerze koło Dębina, 13 VII 2019, 1 ex., skraj zarośli przy linii kolejowej, na kwiatach wrotczyca pospolitego *Tanacetum vulgare* L.

Barciel pszczołowiec jest w Polsce gatunkiem często spotykanym. Często również na omawianym terenie, gdzie odwiedzał kwiaty wielu gatunków roślin zielnych, najczęściej z rodziny baldaszkowatych Apiaceae, a także astrowatych Asteraceae (ryc. 2). Postacie dorosłe obserwowano w terenie od 10 czerwca do 26 sierpnia, a szczyt aktywności

Ryc. 2. Siedlisko *Trichodes apiarius* w rez. Borowiec: A – skraj boru sosnowego i łąki, B – chrząszcz na kwiatach krwawnika *Achillea millefolium*.

Fig. 2. Habitat of *Trichodes apiarius* in Borowiec res.: A – the edge of pine forest and a meadow, B – the beetle on blossoming *Achillea millefolium*.

przypadał na lipiec. Larwy przekraska rozwijają się w gniazdach pszczół i os; czasem są spotykane w zaniedbanych pasiekach (KUŚKA op. cit.). Można przypuszczać, że podejmowane w ostatnich latach inicjatywy związane z ochroną dziko żyjących gatunków pszczół, polegające m.in. na budowie sztucznych gniazd, przyczyniają się do zwiększenia populacji tego gatunku przekraska.

Podsumowanie

Podsumowując obecne badania i wcześniejsze informacje JAŁOZYŃSKIEGO i in. (op. cit.), z omawianego terenu znanych jest 10 gatunków przekraskowatych. Stanowi to 43,5% krajowych gatunków Cleridae. *Korynetes caeruleus* dotychczas nie był podawany z Niziny Mazowieckiej. Na szczególną uwagę zasługują gatunki stosunkowo rzadko spotykane w skali całego kraju: *D. sanguinicollis* O. pallidus, *T. femoralis* oraz niepotwierdzony po 2005 roku – *A. quadrimaculatus*.

SUMMARY

New distributional data of 9 Cleridae species in the vicinity of Radom and Koziennicka Forest is provided. *Korynetes caeruleus* (DEG.) is recorded from Mazovian Lowland for the first time. Regarding the existing data and the current study, there are 10 known species of clerid beetles in the research area which is 43,5% of Polish Cleridae. Some rare taxons across Poland have been recorded in the study area: *Dermestoides sanguinicollis* (FABR.), *Opilo pallidus* (OLIV.), and *Thanasimus femoralis* (ZETT.).

PIŚMIENNICTWO

- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986: Chrząszcze – Coleoptera. Dermestoidea, Bostrichoidea, Cleroidea i Lymexyloidea. Katalog Fauny Polski, **23**, 11: 1-243.
- GUTOWSKI J.M., BUCHHOLZ L., KUBISZ D., OSSOWSKA M., SUĆKO K. 2006: Chrząszcze saproksyliczne jako wskaźniki odkształceń ekosystemów leśnych borów sosnowych. Leśne Prace Badawcze, **4**: 101–144.
- GUTOWSKI J.M., KUBISZ D., SUĆKO K., KOMOSIŃSKI K., MAZUR M.A., PACUK B., GREŃ C. 2020: Chrząszcze (Coleoptera) Suwalskiego Parku Krajobrazowego. Monografia. Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary. 391 ss.
- HILSZCZAŃSKI J., GIBB H., BYSTROWSKI C. 2007: Insect natural enemies of *Ips typographus* (L.) (Coleoptera, Scolytinae) in managed and unmanaged stands of mixed lowland forest in Poland. Journal of Pest Science, **80**: 99-107.
- JAŁOZYŃSKI P., KONWERSKI S., MAJEWSKI T., MIŁKOWSKI M., RUTA R., ŻUK K. 2005: Nowe stanowiska interesujących przekrasków (Coleoptera: Cleridae) w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **24** (4): 219-225.
- KONWERSKI S. 2004a: *Dermestoides sanguinicollis* (FABRICIUS, 1787), Ordo: Coleoptera / Chrząszcze, Familia: Cleridae / Przekraskowate. (ss. 130-131) [W:] Z. GŁOWACIŃSKI, J. NOWACKI (red): Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań.
- KONWERSKI S. 2004b: *Opilo pallidus* (OLIVIER, 1795), Ordo: Coleoptera / Chrząszcze, Familia: Cleridae / Przekraskowate. (ss. 128-129) Z. GŁOWACIŃSKI, J. NOWACKI (red): Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań.
- KRÓLIK R. 1993: Nowe stanowiska *Dermestoides sanguinicollis* (FABR.) i *Tarsostenus univittatus* (ROSSI) (Coleoptera: Cleridae) w Polsce. Acta Entomologica Silesiana, **1** (1): 16.
- KONDRACKI J. 2001: Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa. 441 ss.
- KUŚKA A. 2004: Przekraskowate (Cleridae). (ss. 55-56, 82) [W:] W. BOGDANOWICZ, E. CHUDZICKA, I. PILIPIUK, E. SKIBIŃSKA (red.) Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa.
- MARCZAK D. 2020: Chrząszcze saproksyliczne głównych typów siedliskowych Puszczy Kampinoskiej – studium faunistyczno-ekologiczne. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa. Rozprawy i Monografie, Sękocin Stary. 285 ss.
- MIŁKOWSKI M. 2013: Nowe stanowisko *Dermestoides sanguinicollis* (FABRICIUS, 1787) (Coleoptera: Cleridae) w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **32** (2): 157.
- MIŁKOWSKI M., MOKRZYCKI T., RUTA R. 2015: Nowe stanowiska wachlarzykowatych (Coleoptera: Ripiphoridae) w Polsce. Przegląd Przyrodniczy, **26** (2): 22-29.
- PLEWA R., JAWORSKI T., HILSZCZAŃSKI J. 2014: Martwe drewno a jakościowa i ilościowa struktura chrząszczy (Coleoptera) saproksylicznych w drzewostanach dębowych. Studia i Materiały CEPL w Rogowie, **16**, **41** (4): 279-299.
- ROSSA R., WOJAS T., MICHALCEWICZ J., PRZEWOŹNY M., BARANIAK E., BRZESKI M., GRZEGORCZYK T. 2018: Nowe dane o występowaniu rzadkich i zagrożonych gatunków chrząszczy (Coleoptera) w Puszczy Niepołomickiej koło Krakowa. Wiadomości Entomologiczne, **37** (4): 210-229.
- SMOLIS A., SZCZEPAŃSKI W.T., KADEJ M., SZCZEPAŃSKI W., MALKIEWICZ A., ZAJĄC K., KARPIŃSKI L., TARNAWSKI D. 2016: Przyczynek do poznania rozszedlenia wybranych gatunków saproksylicznych chrząszczy (Insecta, Coleoptera) na Dolnym Śląsku. Przyroda Sudetów, **19**: 87-114.
- STOLARZ P., STOLARZ J. 2009: Wychodnie limonitu z interesującą entomofauną w Dolinie Dolnej Pilicy. Kulon, **14**: 147-148.
- TATUR-DYTKOWSKI J. 2015: Nowe stanowiska *Opilo pallidus* (OLIVIER, 1795) (Coleoptera: Cleridae) w Warszawie i okolicach. Wiadomości Entomologiczne, **34** (1): 49-50.

Wpłynęło: 22 sierpnia 2020
Zaakceptowano: 16 września 2020